

**การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน
ของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด**

**The Application of the Four Sublime States of Mind in Development of a
Quality of Life in Community of Women Empowerment Funds Members
at Selaphum District, Roi Et Province**

เยาวภา พรมงศ์¹ และพรพิมล โพธิ์ชัยหล้า²

Yaowapha Promwong¹ and Pornpimol Phochaihlra²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}

Email : yao_promwong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ 3) เพื่อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างได้แก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด หมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 396 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.80-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test(Independent Samples)และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านมูทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข รองลงมา ด้านอุเบกขา : ความวางใจเป็นกลาง ด้านเมตตา : ความรักความปรารถนาดี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านกรุณา : ความสงสารคิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์ 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาท

สตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ดที่สำคัญ คือควรมีสติในการรับรู้ความคิดความรู้สึกอย่างเป็นปัจจุบัน ควบคุมอารมณ์และการแสดงออกให้เป็นปกติ ให้ความช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอและด้อยโอกาส เมื่อมีโอกาส แสดงความดีใจกับคนที่ได้ดีให้อภัยกับคนที่ทำผิดและชื่นชมผู้ทำความดีเพื่อเป็นแรงผลักดันให้ทำดีต่อไป ไม่นำเรื่องของผู้อื่นมาคิดมานินทา

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้; หลักพรหมวิหาร 4; การพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน; สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the application level of the Four Sublime States of Mind in development of a quality of life in community of women empowerment funds members at Selaphum District, Roi Et Province 2) compare the application level of the Four Sublime States of Mind in development of a quality of life in community of women empowerment funds members at Selaphum District, Roi Et Province, classified by age, education level, and occupations 3) suggest the application level of the Four Sublime States of Mind in development of a quality of life in community of women empowerment funds members at Selaphum District, Roi Et Province. The sample was 396 of women empowerment funds members at Selaphum District, Roi Et Province, 1 person per village. The instrument used for data collection was a 5- level estimation scale questionnaire with content accuracy of 0.80 – 1.00, and confidence of .94. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, t-test (Independent Samples) and F-test (One-way ANOVA).

The results of research were found that : 1. The application level of the Four Sublime States of Mind in development of a quality of life in community of women empowerment funds members at Selaphum District, Roi Et Province : overall, was at a high level. When considering in each aspect sorted from the highest to the lowest were Muthita: sympathetic joy, followed by Ubakha: equanimity, Metta: love and the lowest was Karuna: compassion. 2. The comparison results of opinions on the application level

of the Four Sublime States of Mind in development of a quality of life in community of women empowerment funds members at Selaphum District, Roi Et Province, classified by age, education level, and occupations: overall and each aspect was no different.

3. The application of the Four Sublime States of Mind in development of a quality of life in community of women empowerment funds members at Selaphum District, Roi Et Province which were important: Should be conscious of perception of thoughts and feeling up to date, normal control of emotions and expressions, provided assistance to the weak and underprivileged when there was a chance, be happy to successful people, forgive the offender, and praise for doing good to be inspiration, do not gossip anyone.

Keywords : Application; The Four Sublime States of Mind; Development of a Quality of Life in Community, Women Empowerment Funds Members

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาบทบาทสตรี โดยการปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมในประเด็น ความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย เสริมพลังเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตแก่สตรีนำเงื่อนไขและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาสตรีที่มีประสิทธิผลและเสมอภาค กำหนดมาตรการเฝ้าระวัง จัดปัจจัยเสี่ยงป้องกันคุ้มครอง ช่วยเหลือและเยียวยา สร้างความเข้มแข็งของกลไกและกระบวนการพัฒนาสตรี แผนปฏิบัติการราชการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีประเด็นการพัฒนา ดังนี้ ประเด็นการพัฒนาที่ 1 การเสริมสร้างอาชีพและรายได้แก่สตรี ประเด็นการพัฒนาที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งสตรีและองค์กรสตรีประเด็นการพัฒนาที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรี ประเด็นการพัฒนาที่ 4 การเสริมสร้างขีดความสามารถองค์กรในการบริหารกองทุนฯ ตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, 2563)

กรมการพัฒนาชุมชนได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2558 และข้อบังคับคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ว่าด้วยการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2559 ภายใต้นโยบายของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีพบปัญหาที่เกิดขึ้นต่อสตรีไม่ว่าจะเป็นปัญหาการถูกรังแก ความรุนแรงในครอบครัว การขาดโอกาสในสังคม ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ และที่สำคัญโอกาสในการดื่งศักยภาพของสตรีมีน้อย จึงต้อง

ส่งเสริมและพัฒนาอีกมาก ดังนั้น “กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี” จึงถูกจัดเป็นนโยบายของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและเสริมศักยภาพสตรีในทุกมิติ โดยนำศักยภาพและความแตกต่างระหว่างหญิงชาย ซึ่งนับว่าเป็นพลังสังคมอย่างหนึ่ง ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ให้มีการนำมาใช้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้ง เพื่อพัฒนาและขยายศักยภาพบทบาทสตรีให้เป็นพลังทางสังคมที่เข้มแข็ง สามารถช่วยนำพาและร่วมสร้างสังคมไปสู่ความเสมอภาค อย่างสร้างสรรค์ และมีสันติสุขอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชายสำหรับการดำเนินงานดังกล่าว รัฐบาลจะทำงานร่วมกับองค์กรสตรี ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เพื่อให้โอกาสสตรีในทุกพื้นที่ ทุกชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อสตรีทุกคนโดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรสตรีต่างๆ ในการขับเคลื่อนกองทุน เพื่อให้สตรีทุกคนได้ใช้ประโยชน์จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, 2563)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นต่อสตรีได้นำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบทบาทของสตรีโดยนำหลักพรหมวิหารธรรม 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นฐานสำหรับการจัดการศึกษาควบคู่ไปกับวิทยาการ พรหมวิหารธรรมเป็นธรรมอันเป็นเครื่องอยู่ของพรหม หลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง หลักธรรมนี้เป็นธรรมสำหรับทุกคน เช่น บิดา มารดา ครูอาจารย์หัวหน้าหน่วยงานและนักบริหาร (दन्य षायोथा, 2544) พรหมวิหารธรรมประกอบด้วย 1)เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีไม่มีตรีต่อประชาชนหรือผู้ใต้ปกครอง กล่าวคือปรารถนาให้เขาเหล่านั้นมีความสุข 2)กรุณาความสงสารคือช่วยเหลือให้พระภิกษุหรือประชาชนให้พ้นจากความทุกข์ไข้ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความเดือดร้อนของประชาชนรวมถึงสัตว์ทั้งหลาย 3)มุทิตา ความพลอยยินดีเมื่อพระภิกษุหรือประชาชนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ก็รู้สึกชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของเขาเหล่านั้น และ 4)อุเบกขาความวางใจเป็นกลางคืออันที่จะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา กล่าวคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชังไม่ข้ำเติมเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จพิจารณาเห็นการกระทำของเขาเหล่านั้นตามหลักแห่งกรรม คือ การกระทำของเขาเองว่าเขาเป็นผู้กระทำขึ้น อันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด ขาดการดำเนินการที่พร้อมปฏิบัติหน้าที่ขับเคลื่อนงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้เกิดประโยชน์กับสมาชิกกองทุนพัฒนาบาทสตรีในทุกด้าน ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมสตรีและเครือข่ายสตรีในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบาทสตรี วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีและเครือข่ายสตรี ให้มีภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารงาน โดยการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การบริหารจัดการชุมชน เพื่อสร้างพลังชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีนโยบายการกำกับดูแลองค์การของผู้อำนวยการ

สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี 4 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านรัฐ สังคม สิ่งแวดล้อม 2)ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3)ด้านองค์กร 4)ด้านผู้ปฏิบัติการ และตามพันธกิจของกองทุนฯ ได้แก่ 1)พัฒนาระบบและกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของชุมชน 2)ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการบริหารจัดการชุมชน 3)ส่งเสริมการพัฒนาระบบกลไกและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4)พัฒนาสมรรถนะองค์กรในการทำงานเชิงบูรณาการ ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารงานชุมชนส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์เสริมสร้างธรรมาภิบาลและความมั่นคงของทุนชุมชนและเสริมสร้างองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง ดังนั้นการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 อันประกอบด้วย 1) ด้านเมตตา : ความรักความปรารถนาดี 2) ด้านกรุณา : ความสงสารคิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์ 3) ด้านมุทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีความสุข 4) ด้านอุเบกขา : ความวางใจเป็นกลาง มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบทบาทของสตรีทำให้การขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การบริหารจัดการชุมชน เพื่อสร้างพลังชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด, 2563)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยได้นำเอาหลักพรหมวิหาร 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด อันจะส่งผลต่อการคุณภาพชีวิตของสตรีให้แผ่กว้างด้วยคุณธรรม ดังนั้น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิงทุกคนในประเทศไทย โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมให้เกิดการสร้างอาชีพจากกองทุน มีการรวมตัวกันในระดับชุมชนและระดับจังหวัด พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และเป็นการช่วยบรรเทาให้ทุกคนเข้าใจปัญหาของสตรีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากข่าวที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ มาจากปัญหาด้านการเงินในครอบครัว ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทและการก่อความรุนแรงต่อผู้หญิง ถ้าหากผู้หญิงเหล่านั้นมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพของตัวเองแล้วก็จะมีความเลือกในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น และนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนั้น จะช่วยสร้างผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ใหม่ๆ ภายในชุมชน จะก่อให้เกิดการยอมรับบทบาทสตรีมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

2.3 เพื่อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

3.3 ได้ข้อเสนอแนะและวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (กระทรวงมหาดไทย, 2563) จำนวน 32,000 คน จากหมู่บ้าน 235 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 396 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) ตอนที่ 2 การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท(Likert) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) และความถูกต้องในการใช้ภาษาและด้านอื่นๆ โดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และทดลองใช้(Try-out) กับบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ค่าอำนาจจำแนกรายข้อเท่ากับ 0.41-0.90 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test (Independent Samples) และ F-test (One-way ANOVA)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านเมตตา : ความรักความปรารถนาดี	3.50	0.71	มาก	2
2. ด้านกรุณา : ความสงสารคิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์	3.40	0.95	ปานกลาง	4
3. ด้านมุทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข	3.57	0.83	มาก	1
4. ด้านอุเบกขา : ความวางใจเป็นกลาง	3.50	0.79	มาก	3
รวมเฉลี่ย	3.49	0.82	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D.=0.82) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านมุทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ($\bar{X} = 3.57$, S.D.= 0.83) รองลงมา ด้านอุเบกขา : ความวางใจเป็นกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D.= 0.79) ด้านเมตตา : ความรักความปรารถนาดี ($\bar{X} = 3.50$, S.D.= 0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านกรุณา : ความสงสารคิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์ ($\bar{X} = 3.40$, S.D.=0.95)

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5.3.1 ด้านเมตตา : ความรักความปรารถนาดี ควรมีเมตตาต่อตนเองและผู้อื่นโดยการให้อภัยต่อความล้มเหลวและข้อบกพร่องของตนเองและผู้อื่น สามารถปฏิบัติต่อตนเองด้วยความรักและความเข้าใจ ซึ่งจะช่วยให้คุณเกิดการตระหนักรู้ในตนเองตามความเป็นจริง มีมุมมองความคิดความเข้าใจว่า

มนุษย์เกิดมาต้องประสบพบเจอทั้งความสุขและความทุกข์เป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ทุกคนบนโลกต้องประสบ ควรมีสติในการรับรู้ความคิดความรู้สึกอย่างเป็นปัจจุบัน ควบคุมอารมณ์และการแสดงออกให้เป็นปกติโดยไม่หมกมุ่นหรือจมดิ่งไปกับอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้น

5.3.2 ด้านกรุณา : ความสงสารคิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์ ควรให้ความช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอและด้อยโอกาสเมื่อมีโอกาส ให้ความสงสารเมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์คิดหาทางช่วยเหลือ มีความเสียสละลดความเห็นแก่ตัว และลดการเบียดเบียนผู้อื่น ให้ความมุ่งสงเคราะห์ตามกำลังกาย กำลังปัญญาและกำลังทรัพย์เท่าที่จะทำได้

5.3.3 ด้านมูทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ควรแสดงความดีใจกับคนที่ได้ดีให้อภัยกับคนที่ทำผิดและชื่นชมผู้ทำความดีเพื่อเป็นแรงผลักดันให้ทำดีต่อไป ไม่อิจฉาริษยาต่อกัน ไม่แก่งแย่งชิงดีกัน ไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน

5.3.4 ด้านอุเบกขา : ความวางใจเป็นกลาง ไม่นำเรื่องของผู้อื่นมาคิดมาจินตนาการปล่อยวางอย่างยึดติดกับสิ่งลวงตา ไม่ซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด ควรให้กำลังใจเพื่อจะให้ผู้อื่นมีแรงสู้ต่อไป และต่างคนต่างวางเฉยต่อเรื่องที่ไม่ดีสังคมก็สงบสุข

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการคิดเชิงประยุกต์ช่วยให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมจากความรู้หรือแนวคิดที่เป็น “นามธรรม” ในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งการไม่คิดเชิงประยุกต์อย่างรอบคอบอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น สิ่งที่มีลักษณะเป็นแนวคิดเชิงนามธรรม อันได้แก่ แนวคิดเพื่อแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้น กรอบแนวคิดทางคุณธรรมหรือแนวคิดใดๆ ก็ตามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้คนปฏิบัติตาม จำเป็นต้องมีการประยุกต์เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องใช้การคิดเชิงประยุกต์อย่างเหมาะสม เพื่อให้แนวทางปฏิบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติเข้าใจและสามารถกระทำตามได้ ซึ่งคนเรามากจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้หรือแก้ปัญหาผิด ไม่ใช่เพราะปัญหานั้นยากเกินไป แต่เพราะขาดความสามารถในการคิดเชิงประยุกต์ ไม่สามารถพิจารณาปัญหานั้นในแง่มุมที่ต่างไปจากเดิม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมีสิ่งขัดขวางการแก้ปัญหาที่สำคัญในความคิดของคน นั่นคือ เรามักจะยึดการมองเห็นสิ่งนั้นเป็นครั้งแรก เราเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไรในครั้งแรก เรามักคิดว่าจะเป็นเช่นนั้นในครั้งต่อไปด้วย อันอาจเป็นเหตุให้เข้าใจผิดเพราะมองอย่างยึดติดเพียงบางด้านเท่านั้น ดังนั้น สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเมื่อได้นำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองก็จะทำให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2538) กล่าวว่า การนำพรหมวิหารธรรมมี 4

ประการคือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา นั้นนำไปปรับใช้การนำไปใช้ผู้ใช้จะต้องพิจารณาก่อนเสมอว่า ผิดหรือ ถูก แนวทางนั้นจึงจะทำให้ก่อเกิดประโยชน์และเป็นไปตามแนวปฏิบัติวัตถุประสงค์ในทางที่ก่อความสันติสุขแก่ตนเองและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและเห็นผลได้อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสรวุฑสุโขโต (ปัดจมะ) (2558) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าการประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านมุทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีความสุข เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมสำหรับเป็นที่อยู่ของจิตใจแห่งพรหม คือผู้ใหญ่หรือผู้ประเสริฐ เป็นธรรมเป็นที่อยู่ซึ่งมีทั้งความดีและความสุข โดยให้ผู้ปฏิบัตินำไปใช้ตั้งขึ้นแรกให้ปฏิบัติด้วยจิตคิดเกื้อกูลแผ่ออกไปในสัตว์บุคคลารทั้งหลาย คือ เมตตาซึ่งมีอาการเป็นความคิดเกื้อกูล ต่อจากนั้นเมื่อได้เห็นหรือได้ยินหรือได้คิดว่าเขามีความทุกข์เดือดร้อนก็ปฏิบัติช่วยบำบัดทุกข์ให้คือ กรุณาซึ่งมีอาการช่วยบำบัดทุกข์จากนั้นครั้นได้เห็นเขามีสุขไม่ทุกข์ก็พลอยยินดีบันเทิงใจ คือมุทิตาซึ่งมีอาการพลอยยินดี และเมื่อไม่มีกิจที่ควรจะทำต่อไปก็อุเบกขา คืออยู่เฉยๆ ซึ่งสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกได้กล่าวเอาไว้ (2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสมจิรวดีจำปาสิทธิ, เดชชาติตรีทรัพย์, พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี (ไกรเทพ), พระณัฐพงษ์ สิริสุณโณ (จันทร์โร) (2561) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเสาดงอำเภอร่อนพิบูลย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเสาดง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.58) ส่วนด้านเมตตา (ความรัก) อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 3.97) 2) ผลการเปรียบเทียบ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.59) คือการบริหารให้เกิด ความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและประชาชนเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยดังญาติเมื่อมีปัญหาและให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีและปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันวางตนเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อความไว้วางใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี แม้ว่าจะมีวัยที่ต่างกัน การศึกษาค้นระดับ รวมถึงอาชีพที่แตกต่างหลากหลายแต่ทุกคนก็ยังมีความต้องการที่มุ่งมั่นพัฒนาบทบาทหรือการดำรงชีวิตในแง่ของการนำ

หลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้เป็นปกติสุข ด้วยการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ และยังมีเรื่องของ “กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี” ที่ถูกจัดเป็นนโยบายของรัฐบาลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและเสริมศักยภาพสตรีในทุกมิติเพื่อสร้างสังคมเสมอภาค สร้างสรรค์และสันติสุขโดยนำศักยภาพและความแตกต่างระหว่างหญิงชาย ซึ่งนับว่าเป็นพลังสังคมอย่างหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบให้มีการนำมาใช้อย่างสร้างสรรค์รวมทั้งเพื่อพัฒนาและขยายศักยภาพบทบาทสตรีให้เป็นพลังทางสังคมที่เข้มแข็งสามารถช่วยนำพาและร่วมสร้างสังคมไปสู่ความเสมอภาคอย่างสร้างสรรค์และมีสันติสุขอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย และสมาชิกที่มีวัยต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โฆษิต ไชยประสิทธิ์ (2558) ได้ศึกษาการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่การศึกษาเรื่องการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า มีผลการปฏิบัติงานการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในด้านต่างๆ ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ พระสราวุธ สุขโขโต (ปัตตะมะ) (2558) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า 1)การประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมูทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ด้านเมตตา : ความรักความปรารถนาดีต่อกัน : ความสงสาร คิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์ และด้านอุเบกขา : ความวางใจเป็นกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรให้ความช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอและด้อยโอกาสเมื่อมีโอกาส โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากำหนดนโยบายให้เป็นนโยบายที่ดีต่อไป

7.1.2 ชุมชนของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ควรดำเนินงานจึงเป็นไปตามบทบาทหน้าที่และกิจกรรมกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

7.1.3 คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ควรมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน เพื่อให้การทำงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้การดำเนินการตามนโยบายเป็นไปอย่างบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ควรดำรงตนด้วยความเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และพร้อมที่จะให้บริการอยู่เสมอ

7.2.2 หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรมอบรางวัลต่างๆ ให้แก่ผู้ทำคุณประโยชน์กับชุมชน ให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสมาชิกโดยเฉพาะด้านจิตอาสาที่ไม่มีค่าตอบแทน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติมว่าตัวแปรใดสามารถนำมาอธิบายการพัฒนาบทบาทสตรีได้บ้าง อาทิ การทำสมาธิ และความยืดหยุ่น เป็นต้น

7.3.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถอธิบายอิทธิพลของความเมตตา กรุณาต่อตนเองที่มีต่อความกรุณาต่อผู้อื่นและความสุขได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ครอบคลุมด้าน

8. บรรณานุกรม

โฆสิต ไชยประสิทธิ์. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่.**

กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ประกาย รัตน์สุวรรณ. (2548). **การใช้ไปแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

दनัย ไชโยธา. (2544). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเอสพริ้นติ้ง เฮาส์.

พระสรวุฑ สุจิต (ปัดจมะมะ). (2558). **การประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด.** **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.** 4(1). 209-224.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). **ธรรมะกับชีวิตประจำวัน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2558). **การบริหารทางจิตสำหรับผู้ใหญ่.** นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. (2563). **แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี.** กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด. (2563). **โครงการส่งเสริมสตรีและเครือข่ายสตรีในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี.** ร้อยเอ็ด : กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด.

โสมจิราวดี จำปาสิทธิ์. (2561). การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อําเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสาร
สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(1). 85-101.